

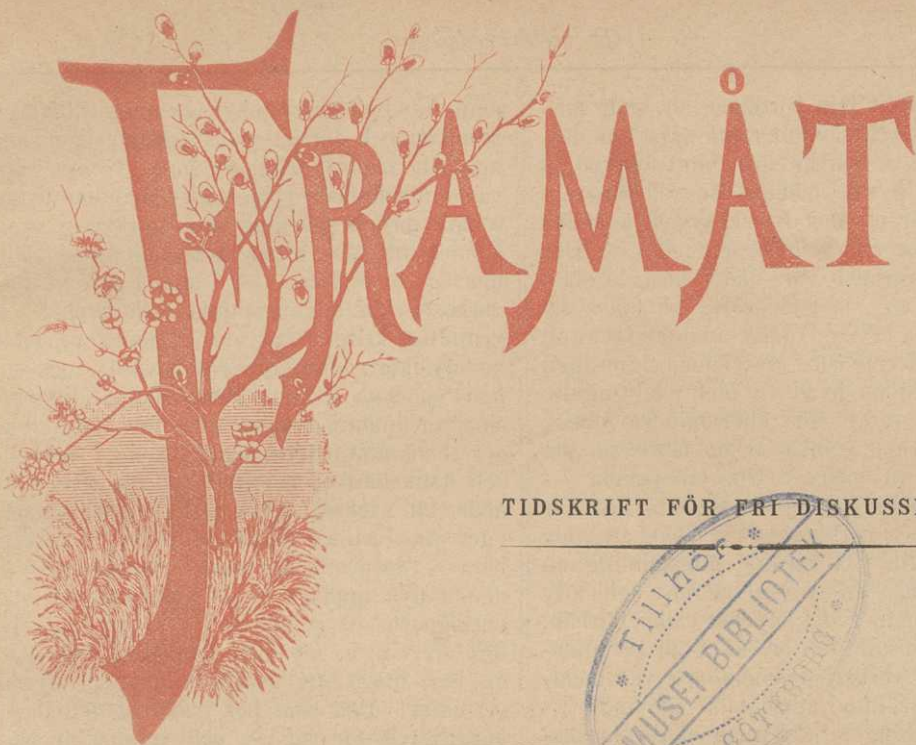

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

FRAMMÅT

TIDSKRIFT FÖR FRI DISKUSSION.

Döm ingen ohörd. ☉ Genom skäl och motskäl bildas öfvertygelser. ☉ Fri talan.

N:o 10.

Ansvarig utgivare och
redaktör:
Alma Breinholm-Åkermark.

15 Maj

Pris: Kr. 3,50 pr år.
Tredje årgången.

1888.

Om verldsåskådningar.

Ett fragment nyaste tyska filosofi.

Af G. F. Steffen.

Vi — d. v. s. de, som lefva med det s. k. kulturlifvet i någon eller några af dess mångfaldiga former — äro mycket praktiska, mycket verksamhets-, prat- och skriflystna, mycket nervösa menniskor. Och ingen skall på frågan »hvarför?» tveka svara, att vi äro så, emedan de »yttre omständigheterna» gjort oss så. Vi lefva icke för ro skull uti rundresobiljetternas, telefonernas, de telegrafiska tidningskorrespondensernas, parlamentarismens, militärismens och den sociala frågans tid. Ja, den »sociala frågan» är, som bekant, bland mycket annat en »magfråga». Och mången, som gerna skulle förneka den sociala frågans existens, medger dock villigt, att »det är ovanligt svårt ta' sig fram nu för tiden». Som andra »frågor» lätt-förlora intresse, då »magfrågor» (i privat eller samhällelig form) blifvit »brännande», är det därför synnerligen naturligt,

att sanna nutidsbarn medlidsamt rycka på axlarna åt personer, som bry sina hufvuden med ting, hvilka hafva föga att göra med det praktiska lifvet. Den mest opraktiska af alla opraktiska funderingar är, som man vet, filosofien. Hvarför densamma för närvarande står i djupaste vanrykte, ja, af många t. o. m. fränkännes namn, heder och värdighet af en vetenskap. I synnerhet är den tyska filosofien föremål för många förståndiga människors ovilja.

Som undertecknad håller på sin värdighet af modern kultur människa, borde han väl således göra afbön för att komma med prat om ett sådant tema, som »nyaste tyska filosofi». Utan att offra en atom af min »modernhet» tror jag mig emellertid kunna försvara mitt tilltag.

Vare det mig fjerran försvara eller ens tala väl om tysk filosofi, liktydig med tysk

Museum

skolmetafysik! Den förtjänar allt ondt man sagt, säger och kommer att säga om den. Metafysikernas påfvar äro blott obetydligt nyttigare och angenämare än religionernas Fanatism för ett metafysiskt system är sällan mindre kulturvridig än för ett religiöst. Den vördnad, hvarmed våra fäder kastade sig i stoftet för en »stor filosof», förefaller oss barnslig och löjlig. Vi ha ändtligen hunnit så långt i skepticism, att vi med sinneslugn kunna förnimma hvad en mer eller mindre skarpsinnig samt mer eller mindre inbilsk person behagar tänka resp. fantisera om »das Ding an sich». Om en person — hvilket numera just ej allt för ofta inträffar — har ett synnerligen starkt behof att bilda sig en särskild och enskild föreställning om tillvaron eller frånvaron af en »objektiv realitet», kommer det mycket sällan därefter, att hans trosnit bryter ut i propagandafiver. Det verkar afkylande på vår metafysiker att se hundratusentals män med lysande framgång arbeta inom alla vetenskaper — obekymrade om »filosofiens» förmåga eller oförmåga att bevisa »materians» tillvaro. En filosofi, hvilken förgäfvades med en spindelväfnad af ihåliga fraser söker draperas sin vacklande grundval, hvilken — om den ej på halfva vägen tar sin tillflykt till ett logiskt salto mortale eller, som likaledes regelmässigt varit händelsen, kryper till den religiösa tronns fötter — med nödvändighet ändrar i att förgöra sig själf och hela tillvaron i en enda kolossal själfmotsägelse, har upphört att imponera. Man tror ej längre därför att det är orimligt; och man ler medlidsamt åt arrogansen i det »stora» fanfaret: »jag» (filosofi af min egen nåde) »kan ej bevisa, att du finns, därför är allt bländverk, utom jag själf» (naturligtvis)! eller: »jag kan ej bevisa, att det finnes något utom mina föreställningar, därför är det mina föreställningar och intet annat!» Då filosofen med en inre själfbelåtenhet, som vore värdig en katolsk prelat, jämrar sig öfver det mänskliga tänkandets begränsning och oförmåga att komma till motsägelsefria resultat, misstänker en nutidsmänniska att här i första rummet föreligger en våldsam generalisation från ifrågavarande »tänkares» egen inkränktethet, samt att de filosofiska resultatens bakvändhet kanske blott är en simpel följd af den filosofiska utgångspunktens och forskningsmetodens bakvändhet. Alla forskare (utom metafysikerna) veta, att

man från falska premisser kommer till falska resultat; och det är blott i metafysiken som man, då man lyckligt anländt till en ultravansinnig slutsats, principiellt behandlar denna senare med högaktning samt förklarar »tänkandet till sin natur behäftadt med själfmotsägelsens lyte» — i stället för att underkasta sin utgångspunkt och metod en grundlig kritik. Liksom alkemisten, letar metafysikern efter »de visses sten», och om han ej, som i äldre tider, rent af ljuger i sina medmänskors, att han fått fatt i den, ger han åtminstone den trassliga fantasi- och tankehärfva, vid hvilken han sist stannade, ett vackert namn — t. ex. nu senast: »det omedvetna» (Hartmann) eller »det ovetbara» (Spencer) — samt rekommenderar denna nya upplaga af de visses sten på det enträgnaste åt publiken till flitigt bruk, ja, förklarar t. o. m. helt frimodigt den, som ej har mage att svälja mixturen, för en erkeidiot! Den som har behof af det, tager naturligtvis för sig — och världen är väl signad med ett »populärt» metafysiskt system mera. Här skulle man kunna invända, att jag ju fäktar mot väderkvarnar (filosofiens metafysiska väderkvarnar), att det här häcklade slaget filosofi är död (fastän Hartmann och en del »omedvetna» filosofer ännu lefva), och att man nu för tiden är rätt ense om att låta metafysikens fiasko bevisa metafysikens ihålighet — hvarken mer eller mindre! — samt att man med filosofi allmänt börjar förstå »Erkenntnis-theorie», vetenskapen om föreställandet och tänkandet och — slutligen — att man börjat grunda denna vetenskap på sinnesorganens fysiologi, på jämförande språkforskning, på antropologi och kulturhistoria. Detta är otvifvelaktigt riktigt, och det var just hit jag ville komma, ehuru jag är öfvertygad om, att vi ännu ej hunnit längre i denna filosofiens modernisering än att en erinran om den gamla styggelsen vore behöflig för att gifva följande framställning nödig relief.

»Filosofiens modernisering» — det måtte väl vara något modernt! Jag vore böjd anse det för något det modernaste, vi för närvarande ega på det intellektuella lifvets område. Att se filosofien — som hittills visar en skenbart outrotlig benägenhet att under hvarje särskild forskares hand stelna i ett särskildt »system», hvilket måste accepteras med hull och hår eller förkastas och

ersättas med ett nytt, lika stelnadt, lika oantagligt — att se filosofien i skepelse af en »exakt» vetenskap, grundad på erfarenheten, med alla sina hypoteser och hela sin slutledningsbyggnad liggande fri och öppen för hvarje på nya erfarenheter grundad kritik och i alla sina delar smidigt slutande sig till och troget följande erfarenhetsrönen, liksom en annan »naturvetenskap», att se filosofien ändtligen så grundad, att den ej längre kunde stelna till system, utan, i likhet med det pulserande, i ständig rörelse varande lifvet, utvidgande, utvecklande sig i en beständig ström, allt efter som forskningen tillförde den nya fakta till förarbetning — det vore ju en skön ersättning för de metafysiska luftslotten (hvilka ju en hvar, som har behofvet, kan bygga i all enskildhet, blott han i öfrigt uppför sig städat och ej vill påtvinga andra menniskor sina privata känslö- och fantasifoster), det vore ju rätt modernt! — Att detta filosofiens regenerationsarbete för länge sedan börjat, veta vi alla. Likaledes att den nya, först rent negativt uppträdande riktningen kallades (och delvis ännu benämnes) »materialism» — egendomligt nog, emedan den negerade den metafysiska dogmen om dualismen mellan (de mänskliga abstraktionerna) »kraft» och »materia». Som det finnes en (på ofvannämnda dualism mellan »kraft» och »materia» grundad) materialistisk metafysik af samma skrot och korn som den »spiritualistiska» eller »idealistiska», har man delvis vändt sig från denna terminologi. Emellertid är frågan nu — bortsedt från all likgiltig och tack vare de metafysiska systemens härjningar, i filosofien synnerligt farlig terminologi — hur långt har filosofiens positiva pånyttfödelsearbete kommit? Hur långt har man hunnit i grundläggandet af en lifskraftig »Erkenntnisstheorie»? Oafsedt en ofantlig massa fysiologiska, antropologiska, kulturhistoriska, lingvistiska o. s. v. förarbeten, nästan ingen hvart — är enligt min öfvertygelse det nedslående svaret på denna fråga. De »konservativa» äro allt för djupt fastkittade i det metafysiska dogmkramet för att vara istånd använda detta material och bringa vetenskapen framåt; på denna sida således verklig oförmåga — »framstegsmännen», de »moderna» åter äro, som jag i början af denna uppsats antydde, för mycket intagna af en viss fördom mot »filosofien» och hafva sina blickar utåt på kräf-

vande politiska och sociala frågor. Dessa — de »moderna» — skola göra't, men de hafva uppenbarligen icke tid ännu, hvilket icke är deras fel, utan ligger i omständigheternas natur.

Det är naturligtvis icke någon tillfällighet att det filosofiska nybyggnadsarbetet gjort de starkaste ansatserna i Bismarcks Tyskland. Där det starkaste trycket är, alstras det starkaste mottrycket. Samtidigt med att Tyskland är det mest reaktionära land i Vesteuropa, är det också i många stycken det mest moderna.

Då jag talar om en ny filosofisk riktning i Tyskland, tänker jag icke företrädesvis på reaktionen bland det stora fäderneslandets professionella och icke professionella filosofer mot dem af Kants efterföljare, som visade sin entusiasm för denne kraftfulle, och så långt hans vetande räckte, radikale tänkare, genom att ånyo köra fast de filosofiska kärrorna i metafysikens moras. Det är sannt, att »nykantianismen» också är ett tidens tecken och ej utan många förtjenster. Så mycket synes åtminstone på detta håll vunnet, att de olösta, vetandets natur och ursprung angående teoretiska spörsmål, hvilkas preciserande ännu förorsakade Kant oerhörd möda, nu af hans senaste efterföljare klart och skarpt formuleras — hvarmed deras förtjenster också upphöra, ty något steg till *lösning* af dessa frågor har man, som sagdt, på detta håll ej förmått göra. För ett sådant steg få vi nu se oss om på annat håll.

Grunddragen af det åskådningssätt, som jag nu skall söka antyda, »ligga i luften» mågenstädes uti det stora fäderneslandet — och äfven utanför detsammas gränser. Uti Skandinavien, Rysslands, Tysklands och Frankrikes moderna realistiska skönliteratur återfinner man den ifrågavarande lifsuppfattningen under namnet »determinism»; på naturvetenskapernas område kallas hon »darwinism»; på historieforskningens och sociologiens gebit benämnes hon stundom »materialism» — och går i största allmänhet ut på, att alla organiska bildningar (djur, menniskor eller politiska och sociala institutioner) äro produkten af ärfligheter och den yttre omgifningen. Vill man lära känna en organism och dess utvecklingstendenser, kan man aldrig undgå tvånget att vända sig till denna organism närmare eller fjärrare »förfäder» och »anförvandter» samt

till alla de omgivande företeelser, som möjligen kunnat på densamma utöfva ett varaktigt intryck. Ty allt lif är rörelse och »utveckling», och som en »organism» blott är ett specialfall af denna rörelse och »utveckling», kan organismen ej korrekt och grundligt uppfattas annat än i samband med en viss mängd beslätad och omgivande utveckling. Den mänskliga anden, intelligensen, har man icke ringaste anledning betrakta som ett undantag från denna regel. Därför blir filosofien — läran om iakttagandet och tänkandet, läran om andens, om intelligensens lifsfunktioner — med nödvändighet underkastad reglerna för en vanlig naturvetenskap. *Det mänskliga tänkandet är produkt af den mänskliga tänkapparaten och de yttre företeelserna* — hvarför en modern, en på den naturvetenskapliga forskningsmetoden grundad filosofi icke kan inskränka sig till en ren formalistisk iakttagelse af tänkeoperationernas gång (något annat är den »logik», filosofien hittills framskjutit som sin första och elementära del, icke); utan måste filosofien söka lära känna dessa »formers» för tänkandet sanna väsen, genom att analysera de yttre naturförhållanden och de människans organ (framför allt sinnesorganen och hjernan), som alstrat dessa »former», i hvilka man hittills trots sig kunna upplösa det mänskliga tänkandet. Innan filosofien kan säga ett jota af varaktigt värde om tänkandet, måste hon dels vara förtrogen med den djuriska och mänskliga »tänkeapparats» uppkomst, utveckling och egendömligheter samt dels hafva väl reda på naturen af och lagarne för de »yttre företeelser», som, sekund efter sekund, oafslutligt genom år, millionerna tryckt sin stämpel på och bestämt djurens och människans »tänkande.* Det är sålunda ej filosofien, som kommer före och ordinerar för de andra vetenskaperna; utan tvärt om, måste filosofien vara den sistfödde bland vetenskaperna, måste vara det koncentrerade destillatet ur dem alla. Att de filosofiska resultaten, i den mån de hinna bildas, sedan måste återverka befruktande på de andra vetenskaperna är klart. Det är nu tydligt, att ansatserna till en den filosofiska vetenskapens pånyttfödelse i mo-

* Märk, att denna forsknings-metod är bindande, äfven om man till slut skulle se sig föranlåten mena, att »den yttre världen blott existerar som produkt af tänkandet»!!

dern anda icke blott kunna utgå från sinnesorganens fysiologi och andra vetenskaper, som syssla med människokroppen och dess funktioner, utan äfven från vetenskaper såsom antropologi, kulturhistoria, sociologi o. s. v., hvilka handla om människans utveckling ur djurriket, om hennes odling, om hennes sociala omgifning.

Det fragment nyaste tyska filosofi, som jag här vill presentera för svenska läsare, är ett försök att ur företeelser, hvilka tillhöra den politiska ekonomiens gebit, vinna inblick i lagarne för och väsendet af det tankelifvets fenomen, som man vanligen kallar »verldsåskådning». Nationalekonomien uppträder sålunda här som hjälpvetenskap till en reformerad filosofi — liksom psykologi, fysiologi, kulturhistoria o. s. v. kunde göra. För hela det »unga Tyskland», d. v. s. för det på något af det andliga lifvets område, modernt och revolutionärt sinnadt Tyskland, är denna idé — att söka orsaken till en viss verldsåskådning i vissa det ekonomiska lifvets former — öfverhufvud gemensam egendom. Den må i olika hufvuden, för olika specialister gestalta sig något olika, men dess hufvuddrag återfinna vi dock tidt och ofta. Den är sålunda ingens privat-egendom, och kan af olika individer utvecklas och uttalas mer eller mindre klart. Bäst formulerad fann jag den för snart två år sedan i en liten österrikisk månadskrift, af en ung nationalekonom hr Hermann Bahr.*

Forts.

Sonett af Argensola.

(Öfvers. från spanskan).

För Dig, herr Johan, jag bekänna vill,
Att det af ros och lilja hos fru Clara,
Som Du beundrar, blott befunnits vara
Af henne köpt, — ej hörer henne till;

Dock, hennes skönhet är så mönstergill,
Att, fastän falsk, den medför största fara,
En verklig skönhet kan mot den ej svara,
Hon blir besegrad, måste tiga still.

Om denna falska skönhet Dig bedrager?
Hvad mer! — Det gör ju allt i vår natur,
Ty se på himlen med sin blå azur

* Das transcendente Korrelat der Weltanschauungen »von Hermann Bahr. »Deutsche Worte». Monatshefte von E. Pernerstorfer. Heft. 8, 9; Wien 1886.

Af blotta luften är ju den ett lager. —
Ack, hvilken skada! — dock man ropa kan,
Att så stor skönhet ej skall vara sann. —

Sture Gustave Kjellson.

Det unga Frankrike.

Literära silhouetter

af

Ola Hansson.

IV.

Jean Richepin.

(Sista artikeln).

I.

Jean Richepins diktning har äfven den sina rötter i den bädd, som de senaste årtiondenas kulturströmningar aflagrat. Den är en art inom den växtfamilj, som diktarne framdrifvit under senare hälften af det nittonde seklet, en varietet af dekadanstidens blomma. Det är, inom denna diktning, i synnerhet i en konstteori och i en kvinnotyp, i hvilka detta moderna naturel nyanserat sig.

Richepin skildrar i sin roman »*Braves gens*» tvenne konstnärer, den ene musiker, den andre mimiker, hvilka båda tänkt och drömt sig till ett ideal inom hvar sin konstbranche, till hvars realiserande de sätta in hela sin personlighet och egna heia sitt lif.

Det fans i deras ungdom en krets af artistiska reformatorer, inom hvilken man umgicks med storslagna planer till en radikal omgestaltning af konsten: den bildande konsten, musiken, skönlitteraturen, — grundad på en ny uppfattning af ordens, färgernas och tonernas väsen. Sjelfva grundidéen, hvilken ikläddes en för hvarje oinvigd temligen mesopotamisk terminologi, var klar och fullgängen samt kunde sammanfattas i tvenne hufvudpunkter: den konst, som mest närmar sig fulländningen, är den som bäst ger illusionen om lifvet, och för att nå denna konst måste man finna de mest syntetiska uttryckssätten. Tiden gick, man nyktrade till, kretsen sprängdes, poetämnena blefvo journalister, målare-adepterna slogos nu om medaljen på salongen,

och de musici, som drömt så högt och stort om framtidsmusiken såsom kronan af all konst, skrefvo operetter och lahitlaha-musik.

Endast tvenne af de unge männen hade blifvit sina ideal trogne och modigt sett de vedervärdigheter i ögonen, hvilka alltid bli den ensammes lott, hans som går sin egen väg. Den ene var musikern Yves, som svalt och slet ut sig men dock höll själen varm med sina drömmier om »la chanson populaire»; den andre var ett excentriskt original, som med ett artistnamn kallade sig *Tombre* och som led martyrskapet för denna konst, som för honom var det enda heliga i lifvet. Han köpte mästerskapet med sitt lif.

Tombres konstideal genomgick åtskilliga faser. På den tid, då han tillhörde den nysnämnda kretsen, sysslade han med en omdaning af skådespelarekonsten. Textens versar skulle sjungas monotont, »liksom en melopé, öfver hvilken skådespelaren hade att brodera variationer i ställningar och åtbörder, inläggande i dessa understrykningar en fullständig karaktärsanalys, hvaraf syntesen skulle gifvas genom det monotona föredraget samt genom ett efter den framställda personligheten vetenskapligt afpassadt fysionomispel». Då den unge entusiasten, hvars rent yttre apparition genom omätlig längd och magerhet redan i och för sig väckte löje, första gången i egen person realiserar denna teori på scenen, vinner han naturligtvis en storartad succés de rire.

Den misslyckade konstnären kastas nu handlost världen rundt, och i Amerika erhåller hans omdaningslust ett nytt fält och en ny riktning. Han kommer plötsligt under fund med, att mimiken är kvintessensen af all konst, och efter återkomsten till Paris griper han sig an med att omgestalta den franska pantomimen. Med entusiasm och hårdnackad flit arbetar han sig in i sin nya teori samt omsätter till slut denna i en pantomim i den nya genren: »*L'âme de Pierrot*». Hans Pierrot är icke den traditionella cirkus-Pierrot med sin släta hufvudmask, utan en Pierrot med skägg och hår, grå af ålder, en hundra-åring, ett slags kung Lear i Pierrotskepnad, med hvita hårtofsar, med ögon vanvettiga af skräck, kärlek och extas, med gester som röja ledan vid att lefva och törsten efter att dö. Hans stycke är ett verkligt drama i pantomimens form, »un drame psychologique et macabre». *Tombre* spelar sjelf Pierrot. Han utför hela monologen på mimisk väg, verk-

ställer långa utredningar af sitt eget inre genom att tvinga sitt ansigte att i dess rörelser, dess liniespel omsätta känslans och tankens flygtigaste skiftningar. Salongens eleganta plebs finner det hela ytterst osmakligt och tråkigt.

Tombre går emellertid vidare i sin mimiska konst. En ny faktor har nu kommit till: Tombre är alkoholist. Han har bildat sig en hel teori om alkoholen såsom artistiskt stimulum. Då han druckit några glas af vätskan, är det honom som om en magisk lampa tändes inne i hans hufvud. Alkoholens ande inblåser lif i hans konstskapelser. Det är alkoholen som gör hans följeslagerska Georgette från en källborgerlig medelmåtta till ett geni i Tombresk mimik, ty det är alkoholen som närmat henne till honom, gjort henne seende, kommit henne att älska honom och hans konstideal, hvilket förut för henne varit en gåta och ett vanvett. »Vi drucko i sällskap. Alkoholens hade förlofvat oss. Alkoholens förenade oss. Alkoholens öppnade för oss snillets alla härligheter».

Konsten och alkoholen: det är allt för Tombre. För honom existerar intet annat. De två äro lifvets herrar. »Den (konsten) är som alkoholen! En herre som icke släpper en! Och som vill lefva, kosta hvad det vill, och som tvingar en att lefva! Ty varelserna dö, tingen dö, allt dör, men konsten, hon vill icke och bör icke dö».

Det är dessa tvenne passioner, som slitas om Tombre, förbränna hans fantasi, härja hans själ. Det är de som slutligen oemotståndligt som tvenne starka elektriska strömmar störta samman, liksom i en bländande blix, i hans konsts mästerverk: »*le delirium tremens mimé*». Idéen har sprungit fram ur hans hufvud, plötsligt och fullgängen, en gång då han grimaserade på en krog i New-York för att få en smula bröd till Georgettes lilla pojke. Det var all pantomim i sammandrag, den absoluta konsten, det yttersta han kunde nå af sin teori. »Et tout l'alcool incarné lâ-dedans. Toute l'humanité moderne, nervosée, martyrisée, diabolisée, emparadisée par cet alcool qui est son Dieu».

Han kallar detta sitt konstverk »*Happy zigzags*». Det är en Edgar Poesk dikt omsatt i tableau-vivant; — ett modernt Medusa-hufvud, måladt af en dekadansens mästare, hemskt som dårens skelande blick, storslaget skönt i sin gräslighet; — du vrider dig i vända för att slita din blick ifrån det, men den är

som limmad fast vid detta stora gröna skelande öga, ur hvilket en tjusning strömmar in i dig som du känner isa genom märm och ben, tills vanvettet fladdrar ikring ditt hufvud med flädermössvingar och du skrattar i krampe.

»Långsamt höjde sig den svarta ridån».

Scenen förestälde en gård, kringsluten af hvita väggar, med rätvinkliga hörn. Der fans icke något som helst som kunde erbjuda fäste för blicken, icke en skugga, icke minsta ting. Det var en fullkomlig nakenhet. Der var så att säga tomhet mellan murarne. Och i denna tomhet ett tyst rinnande af en kall dager, en duk af elektriskt ljus, på samma gång bländande och dufvet.

En liksång hade börjat spelas.

Afpassande sina rörelser efter denna rytm, klättrade tvenne clowner, eller snarare tvenne gnomer, öfver murens krön. Deras kroppar voro liksom stöpta i svart trikå. Fötterna, händerna, halsen och ansigtet voro gröna, liksom den mask, hvori hufvudet var helt och hållet inhöljdt och som liknade en slät hufvudskål. Alltjemt följande musikens takt, lät den ene, med onaturligt förvridna lemmar, som om han vore af kautschuk, sig glida längs väggen, tycktes klättra på denna, snoende sig som en mångfotad insekt, medan den andre, hopkrupen som ett klot, syntes rulla sakta ned från höjden, hållande sig fast med en enda arm, som småningom slaknade. I samma ögonblick som ett intensivt slag på messingstallrikarne afbröt musiken, nådde den förste till foten af muren och klubbade sig utmed denna i en förvriden kroppsställning i zigzagform, medan den andre tillplattades längs marken med ett ljud som af en våt trasa. Den ene väckte tanken på en tusenfoting, skuren i tre bitar genom en pisksläng, den andre på en jättelik vägglus, som fallit ned från taket.

Derefter började de, utan att röra sig, mumla en melodi, som orkestern ackompanjerade pianissimo. De sjöngo:

We are the happy zigzags,
Happy, happy, happy zigzags.
From the brandy moon we came,
From the brandy moon we came,
We are the happy . . .

Nytt slag på messingstallrikarne. Ny vridning på kropparne, i hvilken de ögonblickligen gjorde sig orörliga.

Härunder hade en omåttligt lång och mager skepnad skrefvat öfver muren och stält sig upprätt mellan dem.

Det var icke en clown, denne. Han hade hvarken trikå eller mask eller grön påsmetning eller något som helst artificiellt. Och dock var han tusen gånger mera förfärande än de andra. Han blef spöklik just genom sin påtagliga verklighet. Han var klädd i byxor och rock, båda trädnötta, utan en tillstymmelse till linne någonstädes. Man kände, att det var blotta och bara kroppen under hans hermetiskt tillknäpta dräkt och att denna kropp nästan var ett skelett. Ur de alltför korta ärmarna framstucko de knottiga händerna, med hopkrumpna handleder, röda som af köld. Halsen, full af senor, såg ut som ett bylte illa sammanknutna tåg, färdiga att brista under tyngden af det darrande hufvudet. Detta hufvud i all synnerhet var niskligt. Glesa hårtestar stodo som repad tråd, och mellan dem blänkte en skallig hjessyta, liksom om man lösryckt dem fläckvis. De hängande öronen, de utskjutande kindknotorna, färgade med en sjuklig rodnad. de insjunkna kinderna, den blyaktiga hudfärgen svettades tvinsot. Näsan, med hopknipna vingar, utstående brosk och gulaktig rygg, var på spetsen utsirad med en violett färgad fläck, liknande en spritlåga. Inne på djupet af deras hålor kunde man nätt och jemt skymta ögonen, hvilka dock glödde af feber, under tunga lock, i hvilka man anade ständiga hufvudsmärtor. Munnen slutligen, hvilken skäggets amerikanska snitt lemnade blottad, munnen med dess bittra ryckning i mungiporna förvreds och skälde i en dåres spasmer.

Och det var i sjelfva verket en dåre, som man hade framför sig, en dåre, som var nära att få ett anfall, af delirium tremens och som stred mot de sig närmande synerna och som sökte kväfva detta anfall som steg åt hans hjerna. Det var sjelfva alkoholismen förkroppsligad. Och denne stackare sjöng nu med de tvenne andre, eller snarare ansträngde sig för att sjunga, rörande läpparne utan att kunna uttala en stafvelse, flämtande med sina förbrända lungor utan att kunna få fram ett ljud. Och äfven han upprepade på detta sätt att han var en happy zigzag, en lycklig zigzag, happy, happy, happy, och att han kom from the brandy moon, från bränvinsmånen.

We are the happy zigzags,

Happy, happy, happy

Och vid messingstallrikarnes skrammel, medan de båda clownerna slutade i underliga ställningar, gjorde han sig orörlig i en smärtsam sammandragning af hela sin krampaktigt förvridna kropp och sitt onaturligt förvrängda ansigte, som om han förstenedes inför hallucinationssynerna.

Och hvarje gång lopp en lång rysning af skräck genom salen. Rytmen ökades, ställningarna blefvo allt mera vexlande, plötsliga, som i en dödsdans. Den långsamma melodien började löpa allt snabbare, yrde och svängde och störtade sig slutligen, alltjemt en liksång, i en ursinnig ringdans, som de båda clownerna gnällde fram med en gäll röst. Grimaserna blefvo våldsamma. Kropparne förvredos som i fallandesot. Och publiken, till en början stum, flämtande, rycktes in i detta växande ursinne, smittades af det, hetsade upp sig med desse upphetsade, stegrade sig under dessa knytnäfslag af skräck, hvilka nu piskade hårda som hagel. Vid den helvetiska refrängen från messingstallrikarnas utstötte kvinnorna ett enda hest skri och dolde snyftande ansigtet i händerna. Andra skratade med ett sjukligt skratt. Några svimmade, fingo nervattaacker. Och männen, rasande, svängande sina käppar, ropade:

»Nog! Nog!»

Forts.

Utdrag ur den katolske prestens Félicité Robert de la Mennais arbete: En troendes ord.

Den som frågar: hvad är rättvisan värd? ohelgar i sitt hjerta rättvisan; och den, som uträknar hvad friheten kostar, afsäger sig i sitt hjerta friheten.

Om det på jorden gifves något stort, så är det ett folks fasta beslut, ett folk, som vandrar inför Guds anlete utan att ett ögonblick tröttna i eröfrandet af sina rättigheter, hvilka de af Gud erhållit; som hvarken räknar sina sår, sina oroliga dagar eller sömlösa nätter, utan säger till sig sjelf: Hvad betyder det? Rättvisan och friheten förtjena ännu större ansträngningar.

Hvem trängde sig kring Herren för att förnimma Hans ord?

Folket.

Hvem följde honom till berget och i ödemarken?

Folket.

Hvem utbredde sina kläder och strödde palmer på hans väg och ropade Hosianna vid hans intåg i Jerusalem?

Folket.

Hvem harmades öfver sjuka, som han botade på sabbaten?

De skriftlärde och fariseer.

Hvem frågade honom svekfullt och stälde snaror att förderfva honom?

De skriftlärde och fariseer.

Hvem sade om honom: han är besatt? Hvem kallade honom en vällusting och en fikare efter nöjen?

De skriftlärde och fariseer.

Hvem behandlade honom som en upprorsmakare och hädare? Hvem sammansvor sig att döda honom? Hvem korsfäste Honom på afrättsplatsen mellan tvenne röfvere?

De skriftlärde och fariseer,

lagens lärare, konungen och hans hofmän, ståthållaren och öfverstepresterna.

Deras hycklande list bedrog folket, de retade det att fordra hans död, som hade bespisat det i ödemarken med sju bröd, som hade återgifvit de sjuke helsan, de blinde synen, de döfve hörseln och de lame bruket af sina lemmar.

Men Jesus såg, att man hade förfört detta folk, så som ormen förförde kvinnan, och han bad sin fader och sade: Fader, förlåt dem, ty de veta icke hvad de göra.

Och likväl har Fadern efter aderton hundra år icke förlåtit dem. De bära ännu skulden med sig öfver hela jorden, och öfver hela jorden är slafven tvungen att böja sig för att se dem.

Jesu Kristi förbarmande känner intet undantag. Han är kommen i världen för att förlösa, ej några menniskor, utan alla; han har för enhvar haft en droppa blod.

Men de små, de svaga, de låga, de fattiga, alla, som lida, har han framför allt älskat.

Hans hjerta slog vid folkets hjerta och folkets hjerta slog vid hans hjerta.

Det är vid Jesu Kristi hjerta, som de sjuka folken skola lifvas på nytt, och de förtryckta folken erhålla kraft att befria sig.

Ve dem, som aflägsna sig från honom! Deras olycka kan ej hjälpas, och deras trældom är evig.

Literatur. Henrik Ibsen. 1828—1888.

Et literärt livsbillede af *Henrik Jæger*.

Gyldendalske boghandels forlag, Köbenhavn.

Det foreliggende arbejde, der blev bebudet som festskrift til Ibsens sextiårige fødselsdag, vilde uden tvivl have gjort større virkning, hvis det var kommet til selve højtidensdagen.

Når undtages en del mindre kendte data, bringer forfatteren egentlig ikke noget, som yderligere kan bidrage til Ibsens karakteristik, hvilken, som bekendt, Georg Brandes skrev for et par år siden. (De moderne gennembrudsmænd.)

Men Henrik Jæger har med omhyggelighed samlet interessante biografiske oplysninger, der giver arbeidet værd.

Bogen er indelt i 6 afsnit, hvilke behandle perioderne i Ibsens udviklingsgang. Det første afsnit udgør hans barndomsliv og ungdomsdigtning.

Ibsens tipoldefader var en dansk skipper, som omtrent 1720 kom til Bergen; og gennem fire følgende generationer blandes der tysk, skotsk, tysk og atter tysk blod ind i slægten. Måske kan man på et eller andet punkt finde norsk indblanding på mødrenes side, men direkte har ikke en eneste dråbe *norsk* blod spillet en rolle ved dannelsen af Henrik Ibsens temperament, som man ikke desto mindre har fundet »*særlig norsk*».

Jæger afleder Ibsens isolerthed og kosmopolitisme fra denne afstamning, og han ser i indblandingen af det skotske blod, oprindelsen til endnu dybere ejendommeligheder i Ibsens natur »Den skotske puritanisme og idealisme, der har spillet en så indgribende rolle i Skotlands historie og som har præget landets filosofi, kommer man uvilkårlig til at tænke på, når man beskæftiger sig med denne mand, hvis krav til menneskene er ubønhørligt som idealistens og hvis syn på verden er så mørk som puritanerens».

Ligeså har det tyske blod övet sin indflydelse på dannelsen af hans åndelige struktur.

Med disse betingelser er Ibsen desuden

voxet op under forhold, hvor det triste og tunge har haft overvægt. Han skildrer selv sit fødested i Skien »... Jeg er født i en gård ved torvet, Stockmanns gård, som den dengang kaldtes. Denne gård lå lige imod kirkens forside med den høje trappe og det anseelige tårn. Til højre for kirken stod byens gabestok og til venstre lå rådstuen med arrestrum og »dårekisten . . . » o. s. v.

Af naturen indesluttet, deltog han ikke i sine jævnåriges lege; for ham lå der langt større tiltrækningskraft i den omtalte gabestok og i rådstuen med alle dens formodede skumle gådefuldheder.

Skien, en jævn liden trälåstby, der dengang knapt havde 3000 indbyggere, var ellers livsglad og meget selskabelig, og det ibenske hus hørte ved sin situation og sine familieforhold til aristokratiet, thi byens indbyggere deltes efter formueomstændighederne i to kaster: Embedsstanden og de velhavende gamle familier; resten var plebejere.

Da Henrik Ibsen var otte år gammel, var familiens velstandsliv forbi: Faderen fallede og familien måtte leve i trange kår. En tarvelighed, der stod i den skarpeste modsætning til den tidligere glans. De nye forhold kastede også sin skygge på Henrik Ibsen. Bevidstheden om den sociale kløft mellem fattig og rig var en omstændighed, som særlig bidrog til at udpræge hans sociale revolutionære instinkter.

I sextenårsalderen blev han sendt til Grimstad apotek for at gennemgå den pharmaceutiske læretid, og der blev han til sit 22de år. Opholdet i denne flække har Ibsen selv givet en skildring af i fortalen til anden udgave af »Catilina»; og det er med sand fornøjelse man læser, hvorledes han, den stilfærdige apotekerdiscipel, gik svanger med dristige fremtidsplaner. Pharmaceut vilde han ikke nøjes med at være, han vilde være student, studere medicin. Samtidig begyndte hans digteriske åvner at give livstegn fra sig, og da februarrevolutionen i 1848—49 satte hele Europa i uro, grebes også han af bevægelsen, og han tog med ungdommelig varme parti for dem, som kæmpede for friheden. Disse stemninger giver sig luft i glødende digte, hvilke henlede opmærksomheden på ham. »— Men det var dog et stift stykke, at sådan en grønskolling af en apotekerlærling vovede i voxne folks påhør at tale om ting, som ikke engang *de* dristede sig til at have en mening om». Herved kom han i opposition til sine

omgivelser; men med seig trods bød han spidsborgerne stangen.

Denne lille lokale fejde var jo billedlig set, som en storm i et glas vand, men betegnende nok for Ibsen og forklarer hans senere forhold til »Samfundet».

Henrik Jæger forklarer videre, hvorledes Ibsens opfatning af forholdet mellem individ og samfund — der på grund af dets senere tilbøjelighed til at gøre sig skyldig i overgreb imod den enkelte; idet samfundet stadig har en tendens til at anvende sin regulerende indflydelse på områder, der er det uvedkommende. Det har tendens til at fastsætte love og regler for individet på felter, hvor dette har ret til at være sin egen herre — bliver et modsætningsforhold, der senere så klart har lyst frem gennem hans bedste værker.

Henrik Ibsens begejstring samler sig så i dramaet om Sallusts »Catilina», den gammelromerske samfundsanarkist, til hvis historie Henrik Ibsen var nået i sine forberedelser til studentexamen; men Ibsens Catilina blev nærmest en politisk, moralsk revolutionær.

Det billede af den tyveårige Henrik Ibsen, som »Catilina» giver, er ikke tilstrækkelig. Henrik Jæger har været så heldig at opdrive nogle digte (ialt 26), fra samme periode, hvilke på den interessanteste måde udfylder det. Hans sygelige mistvivl om sin digterævne og, om lykkens vevling, har i disse lyriske udbrud fundet en ejendommeligt betegnende form.

Andet afsnit omfatter Ibsens ophold i Kristiania, hvor han kort efter sin studentexamen fik sit lille drama »Kæmpehøjen», en upersonlig studie efter Oehlenschlägers nordiske tragedier, opført på Kristiania theater.

Ibsen var en tid deltager i den begyndende arbejderbevægelse og medarbejder ved det første socialistiske blad i Norge. Det var Marcus Thrane, som i tilslutning til februarrevolutionen, havde begyndt at rejse arbejderbevægelsen og som i student T. F. Abildgaard havde fundet en ivrig tilhænger. Abildgaard indviede Ibsen og dennes ven Schulerud i bevægelsen.

Ibsen havde ikke noget klart begreb med hensyn til de socialistiske ideer; og planerne vare altfor fantastiske og det hele tåbeligt anlagt. Men bevægelsen tiltalte ham, fordi der var liv og fart i den. Efter en tids forløb bleve lederne arresterede, medens Ibsen slap uskadt fra affären, idet avisens faktor reddede ham ved sin åndsnaerværelse.

Efter denne episode begyndte han så sammen med Paul Botten-Hansen og Aasmund Olofson Vinje, udgivelsen af det lille ugeblad, som efter titelvignetten fik navnet »Manden».

Forbilledet for dette blad var Goldschmidts »Korsaren». Ligesom denne var »Manden» oppositionel uden at tilhøre den bestående opposition, hævde, at geniet er ensomt, at det ikke tilhører noget af de kæmpende partier, fordi tilslutning til et givet parti medfører uselvstændighed og åndelig trældom. »Manden» polemiserede både mod regeringspartiet og oppositionen, fordi den fandt oppositionen slap og svag.

Flammende af oppositionsiver og glødende af revolutionær begejstring deltog Ibsen i lokale demonstrationer.

Storthingsoppositionen skuffer ham og afføder hans første satire: »Norma eller en politikers kærlighed, musiktragedie i tre akter». I dette stykke indsætter han politiske størrelser istedetfor operaens personer, og flere thingmænd stæmples som lykkejægere.

I året 1851 blev Ibsen ansat som teaterdigter ved Bergens scene, og denne nye stilling gav ham anledning til at gøre dramatiske studier.

Jæger skildrer udførligt denne hans virksomhed og redegør for dramaerne: »Fru Inger till Östraat», »Gildet paa Solhaug» og det utrykkede drama »Olof Liljekrans», der er ejendommeligt for Ibsen. Kort sagt han giver først et resumé over Ibsens national-romantiske periode, — dernæst over den europæisk-romantiske periode (den naturalistiske problemdigtning), der tæller værker som »Kejser og Galilæer, Gengangere», »En Folkefejende», »Vildanden, Rosmersholm, Brand», »Per Gynt» o. fl.

Og her erfarer man, at det nærmest var den norske præst G. A. Lammers, — der af harme over den statskirkelige humbug tog sin afsked og oprådte som en glødende kristendomsforkynder — som har været »Brands» forbillede.

Hvad Henrik Ibsen har tilsigtet med sine værker, behøver ikke at betones her, det ved enhver, som kender noget til hans digtning; her skal til slut kun fremsættes nogle villigheden og det åndelige beslægtede, som af hans meninger om samfund og stat, hvilke gå som en understrøm gennem alle hans værker. I et brev til Georg Brandes skriver han nemlig: »Staten er individets forbandelse! . . . Staten må væk! Den revolution skal jeg være med på. Undergrav statsbegrebet, opstil fri-

villigheden og det åndelige beslægtede som det ene afgørende for en sammenslutning; det er begyndelsen til en frihed, som er noget værd». Og han har ret. Herbert Spencer indrømmer i en af sine essays, at vi gå imøde en samfundsform, hvorunder styrelsen vil blive indskrænket til det mindst mulige, og friheden stige til det mest mulige.

Dette literære livsbillede vil, som supplement til hvad der allerede foreligger af Henrik Ibsens egen hånd og om ham, skærpe totalindtrykket af ham, og bogen anbefales herfor.

A. B.—m.

När och Fjärran.

Medlemmarne af den provisoriska komitén för bildande af det ständiga mellanfolkliga uppfostringsrådet har utsänt följande:

Upprop.

Mellanfolklig verksamhet.

Växande tillslutning i olika länder.

Lärare och uppfostrare, särskildt folkskolelärare —
vänner af folkskolan!

I hafven de ungas framtid i eder hand.

Vi inbjuda eder till medarbetare i en verksamhet, som är både fosterländsk och människovänlig. Ändamålet är: mellanfolklig öfverenskommelse om grundvalen för uppfostran.

Medlen att nå detta mål: grundande af ett ständigt mellanfolkligt uppfostringsråd.

Medverkan af alla uppfostrare är vid detta arbete af största betydelse.

Det mäst påtagliga bevis för nödvändigheten af en mellanfolklig öfverenskommelse i afseende på uppfostringsprinciper lämnas oss af »krigets onda, massorna, som döda massorna.

Det är till roten af detta onda, som yxan bör sättas för att vi må kunna uppnå enighet i alla uppfostringsfrågor.

Att inplanta den fosterländskänsla, som öfverallt kommer omkostnaderna för arméers underhåll att växa till en oerhörd höjd, borde icke längre vara ett af de förnämsta syftena vid de ungas uppfostran. Det är den fosterländskänsla, som ännu i våra dagar afgudar den raa styrkan och som undertrycker hvarje värkligt fosterländsk, fridsam uppfostringsprincip. Många skolböcker (till exempel i historia), och många lärare gå ännu i det gamla systemets tjänst och föredraga att gifva ökad näring åt hvad som ännu åtskiljer raser och nationer samt i öfverensstämmelse därmed åt den krigiska andan.

Det är ej rätt att det tillstånd, som nu råder, får ett ögonblick längre fördragas.

Krigs-redskap böra ej längre vara nationernas sista värn.

Der alla tiga känna vi oss manade att som lä-

rare, uppfostrare och vänner af folkskolan tala till eder, lärare, uppfostrare och vänner af folkskolan.

Icke i dåraktigt sjelfförtroende, tro oss, utan endast därtill drifna af fosterländska, människovänliga bevekelsegrunder, hafva vi bildat vår komité, hvilken (vi bedja få fästa uppmärksamhet derpå) endast är *provisorisk* och som inbjuder eder till medverkan.

Icke som partigångare för något särskildt religiöst, politiskt eller filosofiskt parti göra vi detta.

Det enda, men starka band, hvilket förenar oss, är önskan att på uppfostrans väg arbeta tillsammans till fromma för ungdomen i alla länder, mera verksamt än hvad hitills varit fallet.

Det ständiga mellanfolkliga uppfostringsrådet, som vi föreslå att bilda — bestående af ett antal ombud (delogerade) och hvarom framdeles närmare kommer att bestämmas — skall hafva till sin uppgift att öfverväga och diskutera uppfostringsfrågor samt genom tryckta redogörelser meddela innehållet af diskussionerna och de slutsatser, som dervid formulerats. Att förmå de olika raserne och nationerne att närmare lära känna hvarandra i fredsamt och tillmötesgående anda, skall särskildt sysselsätta rådet såsom en af dess främsta uppgifter.

Rådets medlemmar skola väljas bland sådana anhängare, som göra sig särskildt bemärkta genom sin förmåga och genom ett varmt nit för vår sak.

Rådets medlemmar skola utses af regeringarne på anmodan och förslag af meningsfränderna sjelfva, men de få icke betraktas på ringaste vis såsom representanter för regeringarnes åsigt.

Rådet skall blifva istånd till att arbeta så mycket kraftigare, ju talrikare de äro i hvarje land, som medvärka till bildandet af detsamma. Tillslutning af alla uppfostrare är därför — som förut nämndt — af största betydelse.

Namnen på dem, som sluta sig till oss, skola publiceras i vår korrespondenstidning (hvilken tills vidare kommer att regelmässigt utgifvas på franska, tyska och engelska).

Redan äro flera hundra anhängare — från 13 länder — i förening verksamma för bildande af rådet och flera undervisningsstyrelser hafva uttalat sig till förmån för våra sträfvan.

Förbindelser med sådana länder, där vi för närvarande ej räkna några medarbetare, sökes oupphörligen.

Detta upprop framträder samtidigt på 7 språk.

En helt enkel förklaring att man ansluter sig till våra sträfvan — stild till någon af under-teknade eller direkt till vår sekreterare Herr *Herm. Molkenboer* i Bonn a. Rh. — är tillräcklig för oss.

1888

Medlemmarne af den provisoriska komitén för bildande af det ständiga mellanfolkliga uppfostringsrådet.

United States of America.

Thomas W. Bicknell. Hon. AM, LLD, redaktör och utgifvare af tidskrifterna: »Uppfostran»; »Dagblad för Uppfostran»; »Den amerikanske Läraren»; — f. d. ordförande i »de Förenta Staternas national-förening för uppfostran»; — f. d. uppfostringsråd i Staten Rhode-Island; f. d. ordförande (i styrelsen) för det amerikanska undervisnings-institutet; f. d. ordförande i nationalrådet för uppfostran; ordförande i »Chautauqua Teachers' Reading Union». *Boston, Mass. Revd Henry S. Chubb* Predikant

(Kristus-Kyrka och Söndagsskola). — Vice ordförande i den allmänna fredsforeningen. *Philadelphia Pa.*, 2915 Fairhill Street.

Belgique.

E. Martin. Lärare i elementarskola. *Bruxelles*, 30 Rue Ribeaucourt, Molenbeek St. Jean. *van der Noot*. Lärare i elementarskola. *Brucelles*, 137 Rue de Mérode.

Danmark.

J. Hansen. Lärare och Folktingsman. *Kjöbenhavn*. *Fru E. Minet*. Biträdande föreståndarinna för en Kommunalskola; Medlem af Bestyrelsen för Dansk Fredsforenings Kjöbenhavnske Afdeling. Oehlenschlaegersgade 57, *Kjöbenhavn*. *V. N. J. Nörlund*. Lärare; Skriftställare; Medlem af Hovedbestyrelsen för Dansk Fredsforening. Schacksgade 11, *Kjöbenhavn*. *K. R. P. Rasmussen*. Löjtnant, undervisningsledare. Blegdamsvejen 26, *Kjöbenhavn*. *N. Frøken Rasmine Vinter*. Lärarinna. Ryesgades Skole, *Kjöbenhavn*. Ö.

Deutschland.

J. J. Alexandre. Lärare. *Strassburg* i Els. *Frau M. Fischer Lette*. *Gotha*, Uelleberstrasse 20. *Guido Sauerbrei*. Redaktör af det »Allmänna Thyringiska Skolbladet» och det »Thyringiska Folkbladet». *Gera* (Reuss j/L. *Erhard Schultz*. Predikant. *Jena*.

France.

Fabre des Essarts. Redaktör i ministeriet för allmän undervisning. *Paris*, 78 Rue Demours. *Fourès* (René). Attaché i ministeriet för allmän undervisning. *Paris*, 18 Rue Brézin. *Michélis di Rénxi*. Redaktör af tidskriften: »Den nya tanken.» *Paris*, 2 Impasse de Saxe. *Mme. Millière* (Louise) *née Fourès*. Föreståndarinna för en Kommunalskola. *Paris*, 79 Rue des Partants. *Vincent*. Elementarskoleinspektör. *Paris* 6 Rue Stanislas.

Great-Britain and Ireland.

George Joseph Knight. Albion International College, — Medlem af rådet i den mellanfolkliga Freds- och Skiljedomsforeningen, — Arbetarnes Fredsforening och mellanfolkliga Skiljedomsförbund. — Sekreterare i foreningen för understöd åt industrikolonier. *London, NE*, Thorley House Powerscroft Road Clapton Park. *Mrs. Elizabeth Mary Southey*. Hon. Sekreterare för Kvinnornas Freds- och Skiljedomsforening. *Forest Hill, London*, Rosenthal Dacre's Road. *W. A. Spafford* M. A. Cambridge, Föreståndare för Darlington's Lärarinne-Seminarium. *Darlington*, Training College.

Nederland.

J. H. Eggelte Pz. Föreståndare för en första Klassens allmänna elementarskola. *Amsterdam* Alexanderplein 3. *B. M. Kool van Kasteel*. f. d. lärare. *Loenen a/d. Vecht*. *H. G. Roodhuyzen* f. d. föreståndare för en privat elementarskola. *Amsterdam*, Keizersgracht b/d. Beerenstraat. *C. van der Zeyde*. Lärare *Zaandam*.

Österreich-Ungarn.

Friedrich Klein. Gymnasiallärare. *Bistritz*. Siebenbürgen.

Sverige.

Emil Hammarlund. Redaktör af »Svensk Läraretidning». *Stockholm*. *Edvard Warrinsky*. Chef för Godtemplar-Orden i Sverige (Ordens-Templar);

Grundläggare af och f. d. föreståndare för Arbetare-Institutet i Göteborg. *Stockholm.*

Schweiz. — Suisse.

G. Gattiker. Lärare i municipalskolan »am Schanzengraben»; förvaltare af Pestalozzi-Kammaren (Boning och Museum). *Zürich, Städt. Schule am Schanzengraben. H. Huber. Lärare. Enge, Zürich.*

Herm. Molkenboer. Sekreterare i den provisoriske komitén för bildande af det ständiga mellanfolkliga uppfostringsrådet. *Bonn a/Rh. Belderberg 1.*

Kvinnokongressen i New-York, till hvilken infunnit sig representanter från hela staten New-York, och från Kanada, England, Tyskland och andra länder, uttalar i de antagna resolutionerna af rösträttsfrågan, sin tro, att när kvinnorna få rösträtt, skall landets politik undergå betydliga förbättringar. Kvinnorna intressera sig som man vet isynnerhet för kommunala åligganden och äro berättigade att ha sin mening om, hvem som skall sköta skolorna, sundhetsväsendet och polisväsendet. Kongressen beslutade med anledning häraf att uppföra statens lagstiftning att genast godkänna det lagförslag om kvinnans kommunala rösträtt, som nu är lagstiftningens förelagd.

Kongressen hyste den varmaste sympati för arbetarnes kamp att uppnå ett ordentligt livsuppehälle, fördömde det hjertlösa förtryck, de äro utsatta för, samt uppmanade dem att förena sig med kvinnorna i deras fordran om del i den politiska makten, det enda, hvarigenom den orättvisa skillnaden, då det gälde kvinnornas aflöning, kunde afskaffas.

De dagliga polisreferaten hade öfvertygat kongressen, att för de kvinliga förbrytarnes skull och af hänsyn till andra olyckliga af det kvinliga könet, vore det nödvändigt, att det äfven finnes kvinnor på polisvaktkontoren. Kongressen uttalade därför sin tack till senatören *Francis Hendricks* för det af honom framlagda lagförslaget om antagande af kvinnor i polisens tjänst, och hoppades, att förslaget skulle varda till lagparagraf. För de gifta kvinnorna kräfde kongressen ett rättvist lagskydd för det de sjelfva förtjena i sitt äktenskap. Hustrurna och mödrarna, hvilka utföra det ädlaste arbetet, nämligen det, att uppfostra republikens barn, skola icke längre fördömas till att tillbringa sitt lif i ett arbete, som icke har något erkänt penningvärde.

Kongressen begärde ett omedelbart upphäfvande af den lag, enligt hvilken fadern ensam har att råda öfver barnen, så länge han lefver, och genom testamente äfven efter döden. Modern borde för framtiden i detta afseende vara likställd med mannen. Slutligen uttalade kongressen sin varma tack-sägelse till de senatorer, hvilka kämpa för kvinnans kommunala rösträtt.

Till red. insänd literatur.

Tidningar och Tidskrifter.

Ny Jord. 14 Dags skrift för literatur, vetenskap og Konst. April I & II häfte. — **Vor Tid** N:r 5, 6, 7, 8 & 9. — **Svensk Läraretidning** N:r

17, 18 & 19. — **Nylände** 6:te, 7:de, 8:de & 9:de häfte. — **Idun** N:r 16 och 17. — **Finsk Tidskrift.** Häfte 4. — **För frisdnet kristendom** N:r 7 & 8. — **Tidning för trädgårdsläre** N:r 5. — **The Woman's Journal** N:r 13, 14, 15 & 16 — **Dagny** 3 & 4 heftet. — **Hemvännen** N:o 9. — **Småskolevännen** N:o 10. — **Kvinden og Samfundet** N:o 5. — **Sanningssökaren** N:r 4. — **Folkskolans vän** N:r 17.

Böcker:

Henrik Ibsen 1828—1888. Et literärt livsbildede af Henrik Jäger. Gyldendalske boghandelsforlag, Köbenhavn. — **To Hustruer.** Skuespil i tre akter af Natalia Larsen. Brödr. Salmonsens (I. Salmonsens) forlag, Köbenhavn. — **Om kvinnouppfostran.** Iakttagelser och reflektioner af Lucina Hagman. Förlagd hos Werner Söderström, Borgå. — **Meddelanden** från allmänna svenska utsädesföreningen, jemte prisförteckning. För våren 1878. — **Klara-Rafael-Fejden** af *Fredrik Bajer, Lybecker & Weyers* förlag, Köbenhavn. Nykterhetsskrifter utgifna af den utaf kongl. Majt den 29 oktober 1880 förordnade kommissionen Stockholm: — **Stat og kirke** af *Oskar Tullius Tschudi, Alb. Cammermeyers* forlag, Kristiania. — **Om skolelov-kommissionens udkast** til Love om folkeskolen af N. Hertzberg. Alb. Cammermeyers forlag, Kristiania. — **Bryllupsgaven** af *Karl Gjellerup* Rocco-komedie fra det galante Sachsen i fem handlinger. Andr. Schous forlag Köbenhavn. — **En duel.** Fortälling af *Christian Krogh.* Brödrene Salmonsens (I Salmonsens) forlag Köbenhavn.

»FRAMÅT» utkommer den 1 och 15 i hvarje månad. Prenumeration kan ske hos hrr. bokhandlare och genom postverket. Pris: Kr. 3: 50 för år, *postarvode inberäkadt.* Lösnummer: 20 öre. Annonsermottagas å »Framåts» annonsbyrå, 2:dra Långgatan 40, III, alla hvardagar kl 5—6 e. m.

I redaktionsangelägenheter hänvände man sig till *fru Alma Breinhelm-Åkermark.*

Redaktionen.

Rättelser.

Genom ombrytningsfel har i artikeln: »En blick på svenska folkskolan etc.» stycket: »Tack vare lärarebildningens etc.» fått plats såsom det 14:de i afd. II i st. f. som det 6:te i afd. I. I samma stycke förekomma uttrycken »vakenhets-, liflighets-»; skall vara: vakenhet, liflighet. Smärre tryckfel orättade.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

G. F. Steffen: Om verldsåskådningar. Ett fragment nyaste tyska filosofi. — *Sture Gustave Kjellson:* Sonett af Argensola. Öfvers fr. spanskan. — *Ola Hansson:* Det unga Frankrike. Literära Silhouetter. IV. Jean Richepin. — Utdrag ur den katolske prestens *Felicité Robert de la Mennais* arbete: En troendes ord. — *A. B. m.* Literatur. — När och Fjärran.

Distribueras af WETTERGREN & KERBER, Göteborg,

Göteborg, Wald. Zachrissons Boktryckeri 1888.